

SILVESTER LAVRÍK
**Poslední
baronka**

SILVESTER LAVRÍK

Poslední baronka

Zipser Landbuch
Šlauka Probiera

dokuromán

přeložil Jiří Popiolek

ARGO

Kniha vyšla s finanční podporou Komise SLOLIA,
Literárně informačního centra, Bratislava.

Kniha vyšla ve spolupráci se Slovenskou národní galériou .

Slovenská
národná
galéria

Czech edition © Argo, 2022
Copyright © Vydavateľstvo Dixit, s.r.o., *Posledná k. & k. barónka*, 2019
Copyright © Silvester Lavrík
Photos & illustrations © SNG
Translation © Jiří Popiolek, 2022

ISBN 978-80-257- 3824-5 (váz.)
ISBN 978-80-257- 3894-8 (e-kniha)

Sestry Babu a Pimi s domácí učitelkou
a vychovatelkou

Dítě učíme číst, aby se dál samo učilo čtením, řekla mi Baronka na konci naší první společné lekce tak vážně, až mnou škublo. Poprvé v mém krátkém a rozháraném životě se mnou dospělý mluvil jako s plnohodnotným člověkem. Od té chvíle se ta stará, drobná žena stala pro desetileté dítě měřítkem všech věcí. Hlavně těch nedosažitelných.

Dox, hřebec pod sedlo i do spřežení

PAPIRKERESKEDEÉS

NYOMDA

ÉRTÉKES-20

Vlci

Budapest, kerepesi-ut 16. sz.

Babu se ztrácela v mračnech zvířeného prašanu.

Velebné ticho narušovalo jen funění a frkání cválajícího koně. Z doširoka rozevřených nozder se mu kouřilo. Bálint na hřbetě ho trochu mátl. Vedl ho sice rukou zkušeného jezdce, ale obvykle na něm jezdila Babu. Občas trochu ztřeštěná, ale byla to jeho paní. Ona ho rozmazlovala, on ji chránil. Doxi, ty jsi moje jediná láska, pošeptala mu kdysi. Tentokrát se vezla za ním. Dlouhé opratě byly připnuté z obou stran k sedlu. Obvykle je používali k vyklusávání v kruhu. Nic lepšího nemám, pokrčil Barončin štolba rameny. Instruktorovi zimních sportů se nezdály. V Norsku se za koňmi jezdí běžně. Dokonce i bez jezdce. Jenže k tomu je potřeba trénink a přiměřená výbava. Tažný řemen potřebuje mít lyžař omotaný kolem pasu. Ne napevno, protože co kdyby spadl a bylo by nutné urychleně se odepnout? Nic na tom není, trvala na svém Baronka. Když se udržím na lyžích při sjezdu z kopce, tohle zvládnou hravě, usmála se při té představě nedočkavostí. Bálint si sedne na Doxe a já se postarám jenom o to, aby mě neztratili. Babu měla rychlost a pohyb prostě ráda.

Sníh se třpytil a svítil, až to bodalo do očí. Údolí Popradu zalehlo ticho, které nastává jen za mrazivých zimních rán prozářených nízkou visícím sluncem. Ptáci, pokud po kruté studené noci zůstali naživu, seděli schoulení pod pažemi větví. Dokonce i havrani v zámeckém parku ztichli, zobáky pod křídlem. Kam až se dalo dohlédnout, jedinou známkou života byla trojice tiše se přesouvající sněhovou plání. Je šikovní, musel uznat Andriš a upravil si řemen pušky. Při výstupu po úzkém dubovém schodišti mu trochu překážela. Proč jsem si ji vůbec bral? pomyslel si. Mnohem víc než lesníkem se cítil být sportovcem. Hlavně od té doby, co ho najal baron Czóbel, aby naučil

jeho tři děti lyžovat. Nechápal, proč z plánovaného lyžařského výletu do Tatranské Polianky najednou sešlo. Vstával před svítáním, aby prošlapal sních. V noci mrzlo, sních byl prašný, nebyla to snadná práce. V devět hodin byl ale připravený, závody mohly začít. Když ho zavolali k telefonu, právě si v kuchyni sanatoria doktora Guhra dával pozdní snídani. Slaninu dušenou na cibuli a černou kávu zahuštěnou výpekem z té dobroty. K tomu bílý chléb. Od té doby, co začalo být v Budapešti a Vídni v módě jezdit do Tater, jídal jako pán. K snídani bílý chléb, k večeři víno. Byly to tvrdě vydělané peníze. Nikdo si nedokáže představit, kolikrát se musí pracující člověk kousnout do jazyka, když se pohybuje mezi pány. Personál říkal sezónním hostům za jejich zády pestigyerekek.

Nápad s lyžováním za koněm se nelíbil ani Bálintovi. I když s tím přišla slečna a pro tu by udělal cokoli. Jenže ani on, ani Andriš nebyli v postavení, kdy by mohli komukoli ze zámku klást všetečné otázky. A to i přesto, že mladá baronka Czóbelová s nimi mluvila nezvykle... srdečně. Jo, srdečně, usmál se Andriš sám pro sebe. Ten úsměv měl v sobě něco důvěrného. Aspoň Bálint to tak vnímal. Nerad. Nenechal si to pro sebe a ten, komu se s tím svěřil, udělal to samé. Když se ho tedy Andriš během masopustní oslavy uspořádané domácím pánem v jídelně zámku zeptal, jak to s tou důvěrností myslel, odpovědí mu bylo jenom pokrčení rameny. Odtrhli je od sebe, až když měli oba zkrvavené obličej. Jag něznaš pic, něpi, poradil jim některý ze starších čeledínů u Czóbelových. Jediným štěstím obou kohoutů bylo, že domácí pán se o incidentu nedozvěděl. Nebyl pacifista, ale roztržky mezi personálem nesnášel. Byl přesvědčený, že drobné šarvátky prostého lidu, navíc kvůli hloupostem a v opilosti, škodí politice Vídně skoro stejně jako hloupost politiků přicmrndávajících kolem císařského trůnu.

Chci být každému z vás spravedlivým a milujícím domácím pánem, pravil na závěr své novoroční řeči k čeledi a ostatním přizvaným, zabezpečujícím chod zámku. Za to požaduji příkladnou práci, čestné vystupování a nestrpím žádné jednání, které by v očích veřejnosti poškozovalo zájmy monarchie, Uher a našeho vřele milovaného podtatranského kraje. Vivat! Prosit! Egészségünkre! Až do dna! dodal

po malém zaváhání, protože místním nářečím nemluvil často. Odměnou mu bylo spokojené bručení od nejvzdálenějšího konce stolu. Opanoval se tedy a obsah své sklenice vypil jedním douškem. Následnou šklebící se grimasu se pokusit skrýt. Kromě jiného proto, že mu zvyk nalévat si do plna a pít až do dna připadal un petit devastée.

Instruktor lyžování nebyl v zámku zaměstnaný.

I přesto ho tam bylo možné zahlédnout skoro denně. Hlavně v zimě. Pimi, Babu a Fina, dvě dcery a syna Czóbelových, za jejich sportovními zálibami obvykle vozil Bálint. Zejména však Margitu. Doma jí říkali Babu, a i když milovala koně a kreslení, od jisté doby se staly její velkou zálibou sáňkování, jízda na bobech, a především lyžování. Věnovali se jim v tatranských sanatoriích, hlavně u doktora Sontagha a doktora Guhra. Od zámku byla vzdálena tak dvě tři hodiny jízdy a apuka vylučoval představu, že by jeho děti měly jezdit veřejným omnibusem. Bálint tedy zapřahal do saní koně, pro které bylo i bez těchto jízd práce dost.

Babu občas trvala na tom, že to zvládne i bez něj. Právě proto domácí pán hleděl shovívavě na Andrišovu ochotu dělat kromě sportovního instruktora i kočího a hajného. Bálint vnímal rozmary slečny Margity jinak, ale pokud chtěl zůstat Barončíným učitelem jízdy na koni, musel se smířit s tím, že domácí pán ho bude pověřovat i jinou prací. Bylo jí čím dál víc. Taky musel vozit hosty z kežmarského nádraží a místní na početné vzájemné návštěvy po zámcích a sídlech roztroušených od Košic po Liptovský Svätý Mikuláš, nebo dokonce až na Oravě. Vozit je musel pouze na nádraží do Popradu, ale i tak. Kdyby chtěl být k sobě upřímný, musel by si přiznat, že jeho postavení se od postavení panského kočího liší stále méně.

V zimě jsou dny krátké a mladá Margita i její sestra se ze sportování na tatranských svazích, upravených pro potřeby lyžařů nebo sánkařů, opakovaně vracely potmě. Kromě vichřic a smeček vlků mohli jejich bezpečný návrat domů narušit i pašeráci. Zejména těm z polské strany na místních poměrech nezáleželo, a kdo jim zkřížil cestu, mohl

dopadnout špatně. Právě kvůli tomu baron trval na tom, aby Andriš svou práci vykonával s puškou na rameni, když už je hajný s licenci pro lov šelem. Kromě toho se zdál být dobře vychovaný a jeho zaměstnavatel, kníže Hohenlohe, nežádal za služby navíc příliš mnoho. Vlastně za ně nechtěl vůbec nic, pouze baronovu součinnost při hlasování o zákonech ve prospěch rodného kraje v uherském parlamentu.

To prosluněné mrazivé ráno Andriš sledoval, jak se jeho svěřenkyňi daří, opřený o dřevěné zábradlí zvonice. Stála proti vjezdu do zámku a byl z ní dobrý výhled na všechny strany. Tatranské vrcholky v kulisách zasněžených luk dodávaly výjevu až nadpozemsky vznešený pocit. Kůň, jezdec a lyžařka se na jejich pozadí míhali jako loutky z pohádky o Gerdě a Sněhové královně. Viděl ji na norském královském dvoře. Hráli ji u příležitosti návštěvy knížete Hohenlohe. Andriš, syn kováře z nedaleké vesnice, se knížecí návštěvy zúčastnil jen díky tomu, že si ho majitel rozlehlých tatranských lesů vybral na doporučení místního učitele mezi své hajné. Ani ne dva roky nato ho vzal s sebou do Kristiansandu, aby se naučil lyžovat. A pak to naučíš i ostatní, zvedl vysoko ukazovák. Aby uměli *ślizgac* aspoň tak, jako kdysi jezdil lékárník Cornidesz, zdůrazňoval.